

Weener XL herkent zich niet in geschetst beeld: 'Wij zijn trots op onze organisatie'

Vakbond denkt aan keurmerk voor sociale werkbedrijven

Vakbond FNV onderzoekt of zij een keurmerk kan ontwikkelen voor sociale werkbedrijven. „Een keurmerk voor bedrijven die aan onze eisen voldoen”, zegt vicevoorzitter Kitty Jong in een gesprek met deze krant.

„Daarbij horen bijvoorbeeld de betaling van cao-lonen, goede scholingsmogelijkheden en begeleiding bij het vinden van werk buiten het sociaal werkbedrijf.” Wie mensen onvrijwillig laat werken in ruil voor hun bijstandsuitkering, zoals ook in Den Bosch gebeurt, verdient volgens Jong géén keurmerk. Zij noemt dat 'werken zonder loon'. „Je hebt gewoon recht op een salaris, vanaf dag één dat je echt in de productie meedraait. Gemeenten noemen het 'werkfit maken' en 'reintegreren'. Het zal allemaal wel, maar op het moment dat er productie moet worden gedraaid, ben je gewoon aan het werk. Dit fenomeen kan niet met genoeg kracht verworpen worden.”

'Participatiewet is mislukt'
De FNV herkent de problemen bij sociale werkbedrijven. „Of ze op grote schaal voorkomen durf ik niet te zeggen, maar ze komen zeker vaker voor in verschillende gradaties.” Wat Jong betreft is de participatiewet 'meedogenloos' en 'mislukt'. „Nu, bijna tien jaar na de invoering, denk ik wel eens: hoe hebben ze dit niet kunnen voorzien?” Volgens haar was de invoering van de wet een 'platte bezuiniging', waardoor werkbedrijven manieren zijn gaan zoeken om geld te verdienen. Werken zonder loon is daar volgens de FNV een voorbeeld van. „Als je klaagt, kan bovendien je uitkering worden gekort of stopgezet. Dan is het gewoon dwangarbeid. Dit is ingevoerd met de gedachte: laat mensen het vooral voelen als ze bij de maatschappij 'hun hand moeten ophouden', zoals dat in liberale kringen wordt gezegd.” Tegelijkertijd komen mensen met beperkingen sinds de invoering van de participatiewet juist moeilijker aan werk. Jong laat weten dat de FNV onderzoekt of er namens mensen die nu aan de kant staan een rechtszaak kan worden opgetuigd. „Omdat zij gewoon recht hebben op werk.”

VERVOLG VAN PAGINA 5

Bij het sociaal werkbedrijf Ergon in Eindhoven vindt directeur Yvonne van Mierlo juist dat mensen met beperkingen ook als leidinggevende een kans moeten krijgen. „Het zou raar zijn als ze die kans alleen bij reguliere bedrijven krijgen, en niet bij ons.” Hoe dan ook: dat het wel eens misgaat, valt op te maken uit de klacht van vier Weener XL-medewerkers. Tijdens een uit de hand gelopen conflict over werktijden zou hun leidinggevende zelfs zijn vuist hebben gebald, de indruk wekkend dat hij zou gaan slaan. Ook de klachtbehandelaar concludeerde na onderzoek dat de leidinggevende 'behoorlijk intimiderend te werk' ging. Hij heeft niet voldoende skills 'voor het omgaan met medewerkers met een psychische handicap', is de conclusie. Ook wordt vastgesteld dat de leidinggevende hierbij onvoldoende begeleiding heeft gehad.

Keurige cijfers
Opvallend is dat Weener XL in de branche wel goed bekend staat. Dat heeft onder meer te maken met de keurige cijfers die Den Bosch kan overleggen. Relatief veel mensen worden met hulp van Weener (dat hiervoor subsidie verstrekt) bij 'gewone' bedrijven aan werk geholpen. Er zitten weinig Bosschenaren in de bijstand. Dat is ook financieel gunstig. Van het geld dat Den Haag voor bijstandsuitkeringen overmaakt, houdt de gemeente miljoenen over.

Toch vallen er bij de mooie cijfers ook kritische kanttekeningen te plaatsen. Dat er weinig mensen in de bijstand zitten, kan ook komen door ontmoedigingsbeleid van de gemeente, zegt bijvoorbeeld Ans Lokhoff van de lokale SP. Zij verzamelt al jaren klachten over Weener XL. Sinds september kwamen er weer 26 bij. Wie een uitkering aanvraagt, zegt Lokhoff, krijgt van Weener vooral te horen wat zijn plichten zijn. „Over rechten wordt minder gesproken.” Bijstandsklanten kunnen worden verplicht bij Weener werk te doen. „Ze moeten daar leren op tijd te komen en zich netjes te kleden, bijvoorbeeld.” Re-integreren dus, zonder dat er loon tegenover staat. „Mensen moeten bijvoorbeeld poetsen, snoepjes inpakken of washandjes vouwen, met behoud van uitkering.” Daarnaast zijn er verplichte trainingen. „Er zijn mensen die op hoog niveau sollicitatietrainingen hebben gegeven, maar door Weener toch worden verplicht zelf een sollicitatietraining te volgen.” Ook statushouders (vluchtelingen met een verblijfsvergunning) worden gedwongen tot werkzaamheden onder hun niveau, blijkt uit de verhalen van anderen. Sommigen zijn hoogopgeleid, maar omdat hun diploma's hier niet geldig zijn, worden ze gedwongen in de schoonmaak aan de slag te gaan. Dit laatste is overigens een probleem dat ook bij an-

Weener XL helpt kwetsbare mensen binnen en buiten het eigen bedrijf aan het werk. FOTO MARC BOLSIUS

dere sociale werkbedrijven wordt gezien. Wat in de verhalen en documenten over Weener XL ook opvalt: de aanpak is in Den Bosch nogal stevig. Meerdere mensen zeggen dat er, als straf, bedragen op hun loon of uitkering zijn ingehouden. Of dat daar op zijn minst mee werd bedreigd. Daarbij is het belangrijk te bedenken dat mensen die dit overkomt, nergens meer kunnen aankloppen. De bijstand is hun laatste vangnet. Valt dat weg, dan kunnen ze vaak geen eten meer kopen. „Het is eigenlijk bizar dat dit soort sancties zijn toegestaan, terwijl ook in de grondwet staat dat je recht hebt op levensonderhoud”, vindt Maaikje Zorgman, bestuurder bij FNV Uitkeringsgerechtigden.

Tweede kansen of meer
Tijdens bezoeken aan Ergon in Eindhoven en WSD in Bostel zeggen directeurs zelden lonen stop te zetten of op te schorten. „Wij zijn juist meer dan 'gewone' bedrijven, van de tweede kansen. En misschien ook wel van de derde, vierde, vijfde, zesde kansen”, zegt directeur Jan Simons van WSD. Maar bij Weener XL, blijkt uit cijfers, werd vorig jaar 21 keer de loonbetaling opgeschort en vier keer loon ingehouden. In totaal registreerde het bedrijf liefst 134 'disciplinaire maatregelen'. Is dat niet erg veel? Zorgman van de FNV vindt van wel. Maar de gemeente noch Weener gaat daarop in. De Weener-directeur zelf, Sjoerd van het Erve, reageerde tot dusverre vooral ontkennend op klachten. Negatieve ervaringen worden 'niet herkend'. Toen in september een alarm-

brief naar de gemeenteraad werd gestuurd, voelde Van het Erve zich ogenschijnlijk aangevallen. „We hebben een meer dan vervelende aantijging gehad”, schreef hij in een appje aan de wethouder.

Juristen ingeschakeld
Deze krant vroeg de communicatie tussen Weener XL en gemeentebestuur op. Te lezen is ook hoe ijlings twee juristen werden ingeschakeld om de problemen uit de alarmbrief te onderzoeken. De brief ging specifiek over de afdeling waar snoepjes worden ingepakt. „De algehele bevinding is dat er geen sprake is van niet goed functionerende leiding”, appt de directeur als

'Weener vertelt wel wat de plichten zijn, maar over rechten wordt minder gesproken'
– Ans Lokhoff, SP

de juristen gesprekken hebben gevoerd. Maar achter de schermen is er wrevel. Wie gaat nu juristen afsturen op deze kwetsbare mensen? Wie zegt dat deze medewerkers eerlijk durfden te zijn? Eén persoon die wél klaagde, wordt daar tot op de dag van vandaag op aangekeken, zeggen collega's. Zo creëer je dus een angstcultuur. Nu de gemeenteraad toch onafhankelijk onderzoek laat doen, slaat op nieuwe de twijfel toe. „Ik heb in de pauze al heel wat mensen horen zeggen dat ze niet meedoen, omdat ze denken dat het toch niet anoniem is”, zegt een medewerker. Een ongelukkige flyer hielp niet mee. Daarin riep Weener XL mensen op mee te doen aan het onderzoek onder de kop 'Hoe

'Als buitenlander zou ik moeite met opdrachten van vrouwen hebben. Discriminatie!'
– Ahmed Omar, werknemer

tevreden ben jij over je werk bij Weener XL? Voor vragen werden mensen zelfs naar hun leidinggevende verwezen. Terwijl juist de leidinggevende misschien de oorzaak is van klachten. Tijdens het onderzoek ontvangt deze krant ook één telefoontje van iemand die beklemtoont dat hij bij het sociaal werkbedrijf een fijne tijd heeft gehad. Volgens hem hebben klagers vaak niet het vermogen om in de spiegel te kijken.

Verklaring Weener XL
In een summier verklaring die Weener XL wel nog mailt, gaat het ook over bedrijfstrouwen. „Wij benadrukken dat wij – Weener XL en de gemeente 's-Hertogenbosch – ons niet herken-

'Logisch dat het soms escaleert als je niet weet hoe je moet omgaan met al die mensen'
– Rian Bolt, oud-jobcoach

nen in het beeld dat geschetst wordt. De wijze waarop onze organisatie wordt neergezet, raakt ons. Wij zijn er voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en voor werkgevers die sociaal willen ondernemen. Helaas is niet voor iedereen werken – naar vermogen – vanzelfsprekend. Wij geloven dat werken voor iedereen belangrijk is. Het werk zorgt niet alleen voor inkomen, maar ook voor structuur, plezier en voldoening. Werken draagt bij aan een betere gezondheid. Wij zijn trots op onze organisatie, net als onze medewerkers dat zijn.” En Rikie van Dal-Trum? Die meldt dat haar klacht in elk geval wél effect had. Nadat deze krant ook over haar zaak vragen stelde, nam Weener XL contact met haar op. De week die Kees voor zijn dood thuis zat, wordt alsnog als ziekteperiode beschouwd. Ook zijn kerstbonus krijgt weduwe Rikie toch uitbetaald. Evenals de dagen waarop hij zich te laat ziek meldde zou hebben. Met rente zelfs. Een gebaar 'uit coulance' zo laat de directeur in de brief weten. Want, zo meldt hij fijntjes, hij kan (...) 'niet anders dan constateren dat Weener XL als werkgever juridisch correct heeft gehandeld'.

■ Dit is een productie van de onderzoeksredactie Brabant, een gezamenlijke redactie van het *Brabants Dagblad*, *BN DeStem* en het *Eindhovens Dagblad*. Heeft u tips over dit onderwerp of over andere zaken die onderzocht of aangekaart moeten worden? Dan kunt u een bericht sturen via WhatsApp of Signal op: 06-29045858. Het kan ook anoniem. Of mail naar onderzoeksredactiebrabant@dpgmedia.nl. We gaan vertrouwelijk om met uw gegevens en informatie.

Ook bij Ergon vindt onafhankelijk onderzoek plaats

Ook bij het Eindhovense ontwikkelbedrijf Ergon wordt onafhankelijk onderzoek gedaan, onder leiding van voormalig SP-wethouder Hans-Martin Don. Eerder verzamelde de lokale SP meer dan honderd meldingen over Ergon.

In Eindhoven, Heeze-Leende, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre (waar Ergon actief is) klaagde kwetsbaar personeel over 'treiteren en intimideren' door sommige leidinggevenden. En bijvoorbeeld ook over het verplicht opnemen van verlof bij ziekte. Noch de SP noch Ergon wil nu over die klachten praten, maar deze krant sprak verschillende medewerkers. Ook vakbond LBV, die relatief veel leden heeft bij Ergon, herkent hun klachten. „Ik denk dat ik iedere maand wel vijf tot tien vragen of klachten behandel van mensen in deze sector”, zegt Ilse Hanenberg, jurist bij vakbond LBV. „Voor deze doelgroep moet je soms iets meer geduld hebben, soms is het nodig iets twee keer uit te leggen. Dat geduld is er bij de sociale werkbedrijven niet altijd. Ik wil niet zeggen dat iedereen slecht is, maar het lijkt wel alsof het er soms om gaat een bepaalde productie te draaien.” Het trainen en ontwikkelen van mensen noemt zij voor de sociale werkbedrijven 'een aandachtspunt'.

Werkgever betaalt bedrijfsarts
Mensen die ziek zijn worden vaak snel gebeld, valt haar verder op. „Een werkgever mag helemaal niet vragen wat je klachten zijn. Hij mag hooguit even bellen om te kijken hoe het gaat. Alleen medici kunnen medische klachten beoordelen. En een bedrijfsarts hoort onafhankelijk te zijn. Maar klachten over de bedrijfsarts zijn er ook. De bedrijfsarts wordt betaald door de werkgever. Daardoor is het risico op afhankelijkheid vele malen groter.” Het inhouden van loon komt de jurist ook tegen. „Soms zijn mensen zelf de fout in gegaan, door bijvoorbeeld te laat te komen. Maar ik vind wel dat van sociale werkbedrijven meer mag worden verwacht dan van andere werkgevers. Als iemand te laat komt, kan daar een bepaalde oorzaak achter zitten. Mensen zitten niet voor niets in een sociaal werkbedrijf.”

Teken van betrokkenheid
Hanenberg put uit ervaringen met de hele branche en dus niet alleen met Ergon. Ergon zelf beklemtoont geen structurele problemen te zien bij ziekmeldingen. „Iemand bellen om te zeggen dat hij of zij gemist wordt, is ook een teken van betrokkenheid”, vindt directeur Yvonne van Mierlo. Loonstops komen bij Ergon volgens haar zelden voor. En dat het budget te krap is voor scholing en begeleiding ontkenkt zij ook. „Daarover hebben wij goede afspraken gemaakt met de gemeenten.”

Sjoerd van het Erve, directeur van Weener XL, reageert vooral ontkennend op klachten. FOTO MARC BOLSIUS